

## ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

**Улянченко Ю. О.**, здобувач ступеня вищої освіти магістратра 1 курсу навчально-наукового інституту № 3, Національної академії внутрішніх справ.

**Науковий керівник:** старший викладач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ **Редькін В.В.**

На сучасному етапі актуальність даної теми є очевидною, оскільки принцип рівності в конституційному праві є одним із фундаментальних у забезпеченні прав і свобод людини, а гендерна нерівність гальмує розвиток суспільства.

Забезпечення прав і свобод людини визначає сьогодні діяльність держави, а творення нових форм суспільних відносин між статями на основі світових загальнолюдських стандартів дотримання прав людини є необхідною умовою перебудови України в контексті світового співтовариства, розбудови нових форм міжнародного спілкування.

Слід відзначити, що для західної, зокрема європейської, цивілізації проблематика гендеру уже не є новою як у науковому, так і правозастосовному аспектах ( так, Європейським судом з прав людини вироблено підхід до розв'язання юридичних конфліктів за вказаною проблематикою). А ООН відносить цю проблему до категорії глобальних і рекомендує державам змінювати існуючі гендерні моделі, орієнтовані на збереження системи нерівних цінностей і подвійних стандартів.

Можна з впевненістю відмітити, що сучасна демократія скасувала середньовічну суспільну ієрархічну систему та привілеї, пов'язані з суспільним становищем та статевою незалежністю, й проголосила принцип рівності усіх перед законом. В останні роки велику силу набув рух за емансипацію, який пропагує надання рівних прав і можливостей жінкам на ряду з чоловіками [3, с. 6-12]. Саме у відповідь на гендерні виклики і загрози жіночі громадські організації та гендерні експерти 2010 року створили Гендерну стратегічну платформу, покликану виконувати основні завдання спрямованих на досягнення гендерної рівності [4].. Як позитивний момент можна відзначити і отримання «Відзнаки гендерної рівноваги» патрульною поліцією Києва (30% якої складають жінки) за зусилля в подоланні гендерного розриву в Україні[8].

Державна політика України, як і усіх цивілізованих держав, також спрямована на створення передумов для забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя. При цьому, державна політика проводиться з урахуванням міжнародних документів, підписаних і ратифікованих Україною.

Розвиток гендерного законодавства в Україні відбувається досить швидкими темпами. Одним із головних досягнень є створення нормативно-правової бази з питань гендерної рівності, яка поступово приводиться у відповідність до міжнародних стандартів.

Головним нормативно-правовим актом України, спрямованим на реалізацію жінками та чоловіками своїх рівних прав і можливостей, є Конституція, яка

закріпила рівність прав жінок і чоловіків. Слід зазначити, що в Конституції в основному містяться ті ж гарантії щодо забезпечення прав та свобод жінок, що й в міжнародно-правових актах. Це означає, що Конституція України відкриває перед державою та жінками України широку сферу можливостей щодо захисту своїх прав та свобод.

Ми вважаємо, що велике значення щодо ствердження рівностей в правах статей має стаття 24 Конституції України, яка гарантує, що рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти, професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг тощо [5, с. 10-11].

Відповідно до визначених тверджень, жінка та чоловік мають в Україні рівні права і свободи в усіх галузях економічного, політичного, соціального і культурного життя. Зокрема, правовідносини в галузі майнових і немайнових свобод жінок регулюються головним чином кодифікаційними актами. Серед них: Цивільний і Цивільно-процесуальний кодекс України.

Трудове законодавство України, наприклад, в багатьох випадках декларативно захищає права жінок в цій сфері, але знову ж таки реальна ситуація набагато складніша. Жінкам набагато складніше знайти гарно оплачувану роботу, а декларовані пільги часто сприяють тому, що роботодавці дуже обережно беруть на роботу жінок.

Ще однією проблемою, яка вимагає правового втручання з боку держави, є насильство над жінками. На попередження й ліквідацію даного негативного явища спрямовано встановлення окремих складів злочинів в Кримінальному кодексі України, які передбачають кримінальну відповідальність [2].

Але проблема насильства над жінками в нашому суспільстві не зникає та, на жаль, є сталою. Тому, на нашу думку, вирішенням даної ситуації може бути: а) більш детальний, розширений опис в адміністративному і кримінальному законодавстві України системи правового захисту жінок від насильства чи інших незаконних посягань; б) встановлення більш жорстких покарань та стягнень за подібні правопорушення.

Також були прийняті й інші спеціальні законодавчі акти з гендерної проблематики: у 2005 р.- Закон України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”, який став практичним втіленням головних принципів рівності статей, у 2012р. - Закон “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні”, з метою уніфікації підходів і забезпечення послідовності та сталості в діяльності державних органів щодо забезпечення рівності прав і можливостей для всіх людей, у 2014р.- Закон “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії дискримінації” де визначення дискримінації приведено у відповідність до ст.1 Конвенції “Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок” та ін. Окрім цього, у 2017 році, Україна внесла правки у законодавство щодо попередження домашнього насильства.

Конвенцією ООН “Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок” (ст.2) проголошено, що держави-сторони погоджуються вживати всіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок з боку будь-якої

особи, організації або підприємства. Тому з метою своєчасного та ефективного реагування на скарги та звернення громадян за фактами дискримінації за ознакою статі у 2010р. утворено консультативно-дорадчий орган – Експертну раду з питань розгляду звернень за фактами дискримінації за ознакою статі при Міністерстві України у справах сім’ї, молоді та спорту [1].

Проте, незважаючи на досягнення, попри приєднання до міжнародних угод та ухвалення національного законодавства про рівні права та можливості жінок і чоловіків, проблеми у сфері розширення прав і можливостей жінок і чоловіків залишаються.

Для забезпечення на практиці гендерної рівності в українському суспільстві існують певні перепони: (а) брак політичної волі щодо реалізації гендерних перетворень; (б) відсутність стратегічного бачення переваг гендерної політики;

(в) переоцінка ролі програм соціально-економічного розвитку та галузевих програм у зменшенні гендерних дисбалансів; (г) декларативність і неузгодженість норм законодавства.

Розглядаючи проблему гендерної рівності не можна не згадати про те, що жінка чи чоловік - це не лише біологічна характеристика, але й соціальна. Саме тому поняття гендер позначає не лише стать, але й соціальний конструкт чоловіка та жінки. Такий підхід дає можливість розвивати ідеї про багато статей: гетеро-, гомо-, бі- та транссексуальних осіб. Попри те, що Україна обрала євроінтеграційний вектор розвитку, сьогодні вона очолює список країн, що знаходяться у так званій «червоній зоні», що означає, що в цих країнах продовжують фіксуватися серйозні порушення прав людини і дискримінація сексуальних меншин.

Українські реалії потребують більш активного втручання держави у реалізацію гендерної політики та досягнення дійсної рівності статей.

**Висновки.**Отже, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що Україна досягла певного прогресу у сфері сприяння гендерній рівності та розширення прав і можливостей жінок. Оцінюючи в цілому систему гендерного законодавства, серед позитивних рис можна відмітити: конституційне закріплення принципу рівності, в т.ч. рівності статей, наявність спеціального гендерного закону, відповідність європейським стандартам.

Однак не можна заперечувати, що існуюча система неприпустимості дискримінації жінок та чоловіків на практиці в окремих сферах все ж залишається малоефективною. Це стосується, наприклад, рівності жінок та чоловіків на оплату праці, дискримінації жінок при прийнятті на роботу, обмежені права чоловіків на захист батьківства. У зв’язку з цим держава повинна створити систему гарантій, що забезпечать виконання проголошених законодавством конституційних принципів гендерної рівності.

Допоки ідея гендерної рівності не буде усвідомлена всією спільнотою, усі кроки на її утвердження матимуть характер тимчасових кампаній та формальних реакцій на вимоги міжнародних інституцій.

#### **Список використаних джерел:**

1. Діяльність Експертної ради з питань протидії дискримінації за ознакою статі при Міністерстві соціальної політики України – Міністерство соціальної

політики України, 23 травня 2014р. URL: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid>

2. Запобігання домашньому насильству і торгівлі жінками. Підручник з проведення тренінгів. – WinrockInternational: Київ, 2001. URL: <http://civic.ua/library/view>.

3. Михайльова К.Г., Богословська І.Г., Борисенко О.С., Головнєва І.В., Гога Н.П. Жінки та влада / *Жінки в Україні*. Київ, 2001. Т. 23. 645 с.

4. Суслова О.І. Аналіз державної політики та нормативно правових актів на відповідність принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. ФОП Москаленко. Київ, 2017. 90с.

5. Харисова С.Ф. Гендерна політика – шлях консолідації суспільства / *Жінка в Україні*. Київ, 2001. Т. 23. 645 с.

6. Фрицький О. Ф., Романюк І.І. Конституційно-правові аспекти забезпечення гендерної рівності в Україні-Молодий вчений, № 5.1 (45.1), травень 2017р.

7. Центр Разумкова. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті Європейської стратегії України. Заповіт, 2016. 244с.

## **ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ КОНСТИТУЦІЙНО – ПРАВОВИХ ВІДНОСИН**

**Фазан В.М.**, здобувач ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу Навчально-наукового інституту № 3, Національної академії внутрішніх справ

**Науковий керівник:** професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Хальота А.І.**

Суб'єкти конституційно-правових відносин – це особи, спільноти людей, органи, організації тощо, які згідно з приписами конституційно-правових норм є носіями суб'єктивних юридичних прав і обов'язків. Суб'єктами конституційного права повинні володіти правоздатністю і дієздатністю.

Суб'єкт конституційного права – це потенційний носій прав і обов'язків, передбачених нормами галузі.

Суб'єкти конституційного права поділяються на дві великі групи:

- 1) фізичні особи;
- 2) суспільні утворення (юридичні особи).

До першої групи суб'єктів відносяться:

а) громадяни – на відміну від депутатів і виборців, громадяни мають не спеціальну, а загальну політичну (конституційну) правоздатність. Обсяг конституційної правоздатності громадян є вихідним і звичайно ширшим, ніж у інших категорій населення.

б) іноземці й особи без громадянства ("не громадяни") – вони теж наділені певними правами і несуть обов'язки.

в) депутати загальнонаціональних представницьких органів – їх конституційна правосуб'єктність має особливий характер і пов'язана з